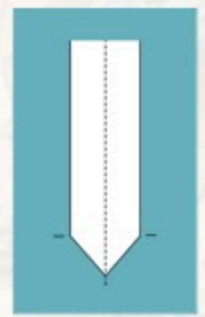
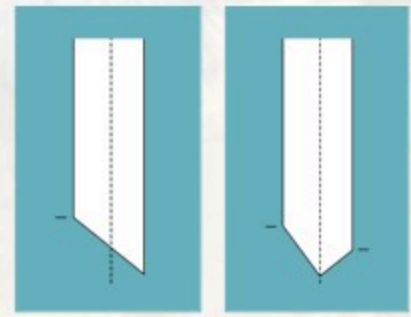

ขวานหินขัดรูปจอยปากนก: หลักฐานการติดต่อของผู้คนจากใต้สู่เหนือ

ขวานหินขัด (polished stone axe) หมายถึง เครื่องมือเครื่องใช้ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ โดยการนำหินจากธรรมชาติมาแกะทေး โกลนให้เป็นรูปร่าง และขัดฝนผิวจนเรียบ ใช้สำหรับแล่ สับ ตัด ฟัน ผ่า ขุด เป็นอาวุธในการล่าสัตว์ และเป็นของอุทิศในหลุมฝังศพ โดยการเข้าด้ามไม้หรือไม่เข้าด้ามก็ได้ หลายพื้นที่เรียกขวานหินขัดว่า **“ขวานฟ้า”** เนื่องจากมีความเชื่อว่าตกลงมาจากฟ้าขณะที่ฟ้าผ่า ขวานหินขัดมีรูปแบบที่หลากหลายโดยแบ่งตามลักษณะส่วนคม ดังนี้

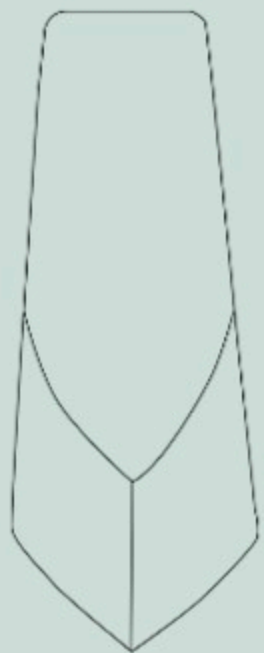

1) ขวานหินขัดแบบ **axe** มีลักษณะส่วนคมลาดเท่ากัน ประกอบด้วยรูปทรงเรขาคณิตต่าง ๆ เช่น รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง รูปทรงสี่เหลี่ยมคางหมู รูปทรงสามเหลี่ยม และรูปทรงมีบัว

2) ขวานหินขัดแบบ **adze** มีลักษณะส่วนคมลาดด้านเดียว และคมลาดสองด้านไม่เท่ากัน ประกอบด้วยรูปทรงเรขาคณิตต่าง ๆ เช่น รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง รูปทรงสี่เหลี่ยมคางหมู รูปทรงสามเหลี่ยม รูปทรงมีบัว และรูปทรงพิเศษแบบ**จอยปากนก**

รูปแบบขวานหินขัดรูปจอยปากนก

แบบที่ 1

มีลักษณะรูปทรงห้าเหลี่ยม ส่วนปลายมีการลับคมทั้งด้านซ้ายและขวามาบรรจบกันตรงกลางเป็นเส้นแบ่งคมชัดเจน มีลักษณะคล้ายจอยปากนก เมื่อมองจากมุมมองด้านบนเห็นเป็นรูปสามเหลี่ยมหัวกลับ

แบบที่ 2

ส่วนคมมีลักษณะคล้ายจอยปากนก แต่เส้นแบ่งคมตรงกลางหายไป

แบบที่ 3

มีลักษณะรูปทรงห้าเหลี่ยม ส่วนคมทั้งด้านซ้ายและขวาลาดเอียงไปตามแนวยาวของตัวขวาน ส่วนคมไม่ได้เป็นสันมุมเหมือนแบบที่ 1 และมีสันยาวบริเวณตัวขวาน

การกระจายตัวของขวานหินขัดรูปจอยปากนก

1. จังหวัดยะลา พบที่แหล่งโบราณคดีถ้ำหินปูน อำเภอเบตง จำนวน 1 ชิ้น และอำเภอบันนังสตา จำนวน 2 ชิ้น
2. จังหวัดปัตตานี ไม่ทราบที่มา จำนวน 4 ชิ้น
3. จังหวัดสงขลา พบที่บ้านพลีควาย อำเภอสทิงพระ จำนวน 1 ชิ้น ถ้ำหัง อำเภอสะบ้าย้อย จำนวน 1 ชิ้น และไม่ทราบที่มา จำนวน 1 ชิ้น
4. จังหวัดสตูล พบที่แหล่งโบราณคดีเพิงผาปาโต๊ะโร๊ะ อำเภอควนโดน ฝังร่วมกับโครงกระดูก กำหนดอายุ 3,000 ปีมาแล้ว จำนวน 1 ชิ้น
5. จังหวัดพัทลุง พบที่แหล่งโบราณคดีโคกโพธิ์ อำเภอเมืองพัทลุง จำนวน 2 ชิ้น โกสณ จำนวน 1 ชิ้น และถ้ำเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จำนวน 1 ชิ้น
6. จังหวัดตรัง พบที่แหล่งโบราณคดีถ้ำชาโก อำเภอปะเหลียน จำนวน 2 ชิ้น และถ้ำหินปูน อำเภอเมืองตรัง จำนวน 1 ชิ้น
7. จังหวัดพังงา พบที่แหล่งโบราณคดีแหลมป้อม อำเภอตะกั่วป่า จำนวน 1 ชิ้น และแหล่งโบราณคดีบ้านช้างเชือ อำเภอปะกง จำนวน 1 ชิ้น
8. จังหวัดนครศรีธรรมราช พบที่แหล่งโบราณคดีคลองเขาแก้ว อำเภอลานสกา จำนวน 1 ชิ้น และเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช จำนวน 1 ชิ้น
9. จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบที่บ้านนา คลองท่าใหญ่ อำเภอไชยา จำนวน 1 ชิ้น บ้านโนนมุย และบ้านบางเคียน อำเภอบ้านตาขุน จำนวน 2 ชิ้น และที่ดินของนายเสวก บุญรัตน์ อำเภอเวียงสระ จำนวน 1 ชิ้น
10. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบจากการสำรวจที่แหล่งโบราณคดีหุบผั่ง อำเภอหัวหิน จำนวน 3 ชิ้น
11. จังหวัดราชบุรี พบที่แหล่งโบราณคดีบ้านนาขุนแสน อำเภอสวนผึ้ง จำนวน 1 ชิ้น และพบจากการสำรวจ ที่เก็บรักษาโดยชาวบ้าน จำนวน 2 ชิ้น
12. เก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ไม่ทราบที่มา จำนวน 2 ชิ้น

จำนวนขวานหินขัดรูปจอยปากนกที่พบในจังหวัดต่างๆ

ขวานหินขัดรูปจอยปากนกที่พบ ในภาคตะวันตกและภาคใต้ของประเทศไทย

แบบที่ 1

แหล่งโบราณคดีบ้านนาขุนแสน
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

คลองเขาแก้ว
อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

แหล่งโบราณคดีเพิงผาป่าโต๊ะโระ
อำเภอกวนโดน จังหวัดสตูล

บ้านนา คลองท่าใหญ่
อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ถ้ำหินปูน
อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

ไม่ทราบที่มา
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สงขลา

แบบที่ 2

พ.ต.อ. ล้ำ ชาสิวรรณ มอบให้
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช

แบบที่ 3

ไม่ทราบที่มา
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

ถ้ำหัง
อำเภอชะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

ที่ดินนายเสวก บุณรัตน์
อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

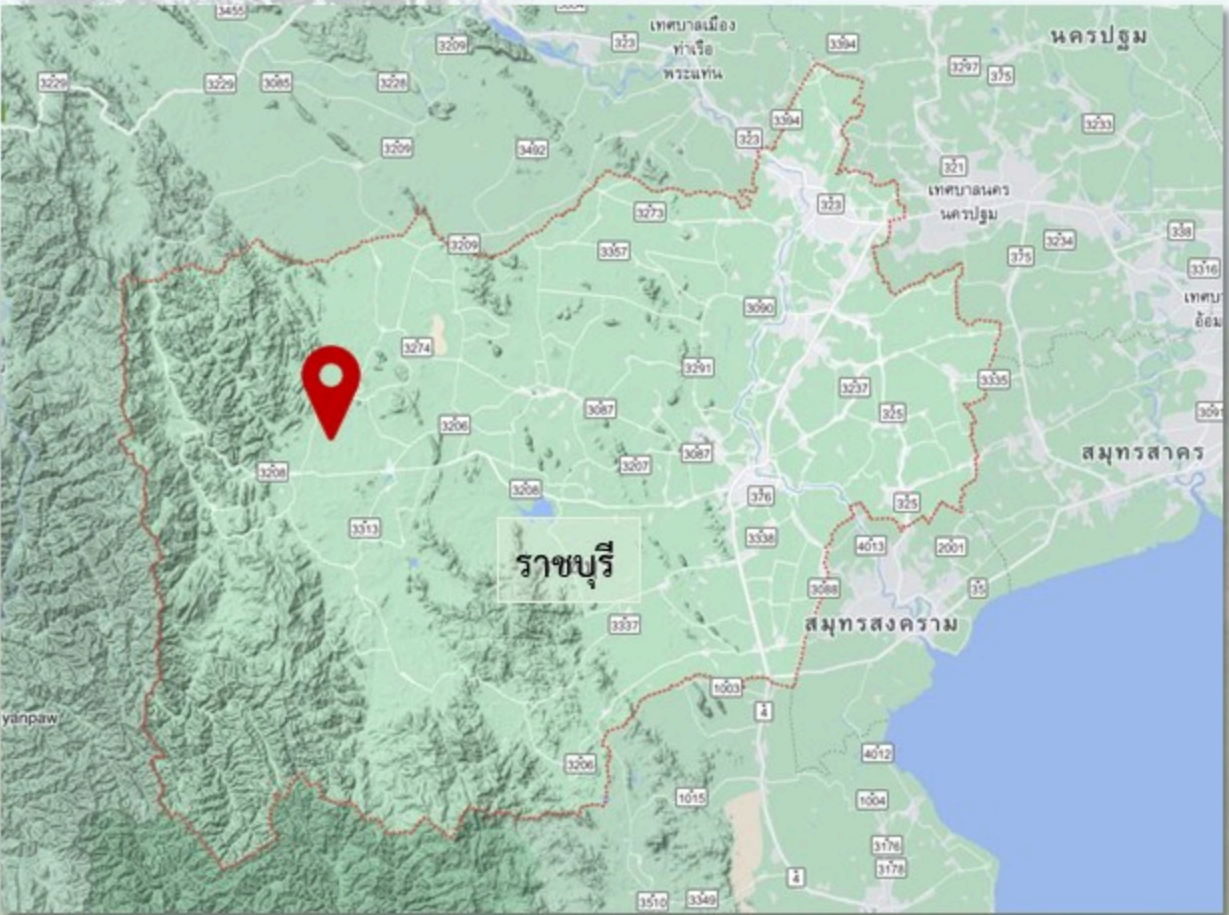

ไม่ทราบที่มา
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

บ้านพลีควาย
อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

แหล่งโบราณคดีบ้านนาขุนแสน

หมู่ที่ 4 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบจนถึงลอนลูกคลื่นลอนลาด ลาดลงสู่ห้วยคลุมลำน้ำสาขาของแม่น้ำภาชี ปัจจุบันเป็นพื้นที่เกษตรกรรม

จากการศึกษาของชาติชาย ร่มสนธิ และคณะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ในโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์กับการใช้โลหะในบริเวณจังหวัดราชบุรี และบริเวณใกล้เคียง ทำการขุดค้นแหล่งโบราณคดีบ้านนาขุนแสนพบขวานหินขัดรูปจอยปากนก จำนวน 1 ชิ้น โดยพบร่วมกับขวานหินขัดรูปทรงต่าง ๆ เศษภาชนะดินเผา ลูกปัดหินและถ่าน การกำหนดอายุด้วยวิธีคาร์บอน-14 มีอายุระหว่าง $2,140 \pm 420$ ปีมาแล้ว และพบจากการสำรวจ จำนวน 2 ชิ้น

ขวานหินขัดรูปจอยปากนกในจังหวัดราชบุรี

พบจากการขุดค้นแหล่งโบราณคดีบ้านนาขุนแสน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เมื่อปี 2531 ปัจจุบันจัดแสดงอยู่ที่ห้องสมัยก่อนประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ราชบุรี

ขนาดกว้าง 7 เซนติเมตร ยาว 21 เซนติเมตร หนา 3 เซนติเมตร

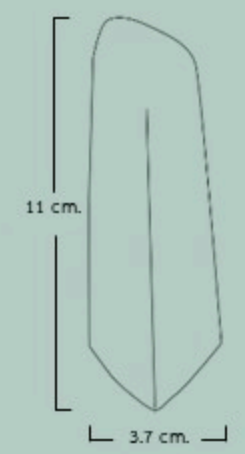
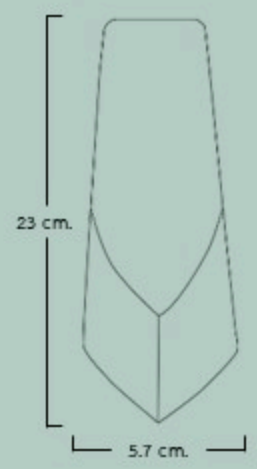

มีลักษณะรูปทรงห้าเหลี่ยม ส่วนคมมีการลับคมทั้งด้านซ้ายและขวาบรรจบกันตรงกลาง เป็นเส้นแบ่งคมชัดเจน มีลักษณะคล้ายจอยปากนก

ผลิตจากหินควอทซ์ไซต์ (quartzite)

ขวานหินขัดรูปจอยปากนกในจังหวัดราชบุรี

พบจากการสำรวจ โดยการเก็บรักษาของชาวบ้าน

ขนาดกว้าง 5.7 เซนติเมตร ยาว 23 เซนติเมตร
หนา 3 เซนติเมตร

มีลักษณะรูปทรงห้าเหลี่ยม ส่วนคมมีการลับคม
ทั้งด้านซ้ายและขวามาบรรจบกันตรงกลางเป็นเส้นแบ่งคมชัดเจน
มีลักษณะคล้ายจอยปากนก

พบจากการสำรวจ โดยการเก็บรักษาของชาวบ้าน

ขนาดกว้าง 3.7 เซนติเมตร ยาว 11 เซนติเมตร
หนา 2.5 เซนติเมตร

มีส่วนคมทั้งด้านซ้ายและขวาลาดเอียงไปตาม
แนวยาวของตัวขวาน ส่วนคมไม่ได้เป็นสันมุม
เหมือนแบบที่ 1 และมีสันยาวตลอดตัวขวาน

รูปทรงและลักษณะส่วนคมที่คล้ายจอยปากนกที่ต่างไปจากขวานหินขัดทั่วไป นักโบราณคดีสันนิษฐานว่าขวานหินขัดรูปจอยปากนก มีหน้าที่ใช้งานในหลายบทบาท ดังนี้

1) หน้าที่ใช้งานในชีวิตประจำวัน โดยไม่ต้องเข้าด้ามไม้ เนื่องจากขนาดที่ยาว และมีน้ำหนักถ่วงพอเหมาะ จึงใช้เป็นเครื่องมือขุด เช่น ขุดดิน พรวนดิน ขุดหาพืชมีหัวในดิน (เผือกและมัน) และหน่อไม้

2) หน้าที่ใช้งานในพิธีกรรมการฝังศพ โดยพบฝังร่วมกับโครงกระดูกมนุษย์ เช่น ที่แหล่งโบราณคดีเพิงผาโต๊ะโระ จังหวัดสตูล และแหล่งโบราณคดีถ้ำซาไก จังหวัดตรัง

3) หน้าที่ในการเป็นวัตถุแลกเปลี่ยน หรือเป็นของขวัญ เป็นหลักฐานของการเคลื่อนย้ายและติดต่อของกลุ่มคนจากหมู่เกาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแผ่นดินใหญ่ โดยพบขวานหินขัดรูปจอยปากนกกระจายตัวบริเวณหมู่เกาะ ได้แก่ อินโดนีเซีย เซเลเบส ใต้หวัน ฟิลิปปินส์ และปรากฏบนแผ่นดินใหญ่ที่มาเลเซีย ภาคใต้ และภาคตะวันตกของประเทศไทย พบขึ้นมาถึงจังหวัดราชบุรี (ในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ อาจจะยังไม่พบก็เป็นได้)

การพบขวานหินขัดรูปจอยปากนกในปริมาณที่ไม่มากนักและการมีรูปแบบพิเศษต่างจากขวานหินขัดแบบทั่วไป และพบร่วมกับโครงกระดูกและไม่มีร่องรอยใช้งาน จึงสรุปได้ว่าขวานหินขัดรูปจอยปากนกนั้นผลิตขึ้นพิเศษเพื่อใช้แลกเปลี่ยน เพื่อใช้เป็นของขวัญฝังร่วมกับศพเพื่อแสดงสถานะทางสังคมก็เป็นได้

เอกสารอ้างอิง

ชาติชาย ร่มสนธิ์ และคณะ. (2531).การศึกษาแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ กับการใช้โลหะในบริเวณจังหวัดราชบุรี และบริเวณใกล้เคียง. นครปฐม: ม.ป.พ.

นฤนาท พักตรพันธ์านนท์. (2523). “เครื่องมือขวานหินขัดภาคใต้” (สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร).

พยุ่ง วงษ์น้อย และเดชา สุตสวาท. (2547).พัฒนาการของชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ต้นแม่น้ำเพชรบุรี. เอกสารอัดสำเนา สำนักงานศิลปากรที่ 1 ราชบุรี.

ลินดา พรหมมิโย. (2537). “เครื่องมือขวานหินขัดรูปงอยปากนกที่พบในจังหวัดราชบุรี” (สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร).

สุขกมล วงศ์สุวรรณค์. (2555). “พัฒนาการทางวัฒนธรรมของชุมชนโบราณเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีจากหลักฐานโบราณคดี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ ภาควิชาโบราณคดี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร).

อมรา ศรีสุชาติ. (2529). ขวานหินขัด. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 1, 299-335.

<https://www.finearts.go.th/promotion/view/19834-แหล่งโบราณคดีเพิงผาป่าไ้ตะโระ-จังหวัดสตูล>

ที่มาของภาพ

<https://www.borntodev.com>

<https://www.shorthistory.org/prehistory/neolithic-society>